

انجمن مدیران صنایع

بررسی کارشناسی

«طرح مقاوم سازی نظام ارزی»

بررسی کارشناسی «طرح مقاوم سازی نظام ارزی»

خلاصه مدیریتی

اقتصاد ایران، سال‌هاست در کشاکش نوسانات ارزی، محدودیت‌های تحمیلی و چالش‌های داخلی، به دنبال راهی برای ثبات و پایداری است. ارز، به‌عنوان یکی از ستون‌های اصلی اقتصاد، نقشی تعیین‌کننده در تجارت، تولید و معیشت مردم دارد، اما واقعیت این است که نظام ارزی کشورمان، با وجود ظرفیت‌های موجود، همچنان از نارسایی‌هایی رنج می‌برد که ثبات اقتصادی را به مخاطره می‌اندازد. طرح «مقاوم‌سازی نظام ارزی» که اخیراً در مجلس شورای اسلامی اعلام وصول شده که برای بازتعریف علمی و عملیاتی از این نظام، با هدف مدیریت بهتر منابع ارزی و کاهش التهابات بازار تلاش شده است.

در این چند سال شاهد نوسانات نرخ ارز در تمامی دولت‌ها بودیم. تا سال ۱۳۷۲ سیاست یکسان‌سازی نرخ ارز را داشتیم. این دوره شامل انقلاب و حتی جنگ تحمیلی هم می‌شود. دو مقوله جدا و در عین حال کاملاً مرتبط به هم وجود دارد: ۱- سیاست‌های نرخ ارز ۲- نظام ارزی. هرچقدر سطح محدودیت‌های سیاست‌های نرخ ارز بیشتر باشد، نظام ارزی به سمت نظام میخکوب ارزی می‌رود. که میخکوب نرم، میخکوب خرنده، میخکوب شبه خرنده و شناور آزاد داریم. در دوره‌هایی که بانک مرکزی برای ثبات بخشی برنامه‌ریزی کرده است، بانک مرکزی سعی کرده است سیاست یکسان‌سازی نرخ ارز را دنبال کند. اقتصاد ایران که در ۱۳ سال گذشته، چهار شوک ارزی را تجربه کرده، یک بار دیگر با شوکی سنگین مواجه شد و قیمت دلار در مدت زمانی کوتاه از آغاز به کار دولت چهاردهم، از رقم ۵۹ هزار تومان تا مقادیر بالاتر از ۸۰ هزار تومان افزایش پیدا کرد. برخی این شوک را ناشی از پیروزی دونالد ترامپ در انتخابات آمریکا و احتمال تشدید تحریم‌های ایران می‌دانند. برخی آن را به موج تورمی چند ماه گذشته ارتباط می‌دهند و برخی هم معتقدند مدیران دولت چهاردهم عامدانه قیمت ارز را افزایش می‌دهند تا کسری‌ها را جبران کنند.

هرچه هست، شوک ارزی اخیر در شرایطی رخ داده که دولت مستقر، شناورسازی نرخ ارز و راه‌اندازی بازار ارز تجاری را در پیش گرفته و اعلام کرده که هدف از راه‌اندازی آن، شفاف‌سازی و ایجاد تعادل در بازار است. اما عده‌ای معتقدند اجرای این سیاست با موفقیت همراه نبوده و شوک اخیر ناشی از اجرای همین سیاست بوده است. ضمن اینکه منتقدان دولت معتقدند؛ یکی از اهداف اجرای سیاست یکسان‌سازی نرخ ارز از بین بردن رانت ادعایی بود که نه تنها رانت را کم نکرده، بلکه بیشتر هم کرده است.

اما سوال این است که محرک بالابرنده قیمت دلار چیست و آیا دولت چهاردهم با راه‌اندازی بازار ارز تجاری در مسیر درستی گام برمی‌دارد؟

یکی از مسیرهای مهم که وضعیت ارزی را نشان می‌دهد، تراز تجاری کشور است. تراز تجاری نشان‌دهنده تفاوت میان ارزش صادرات و واردات کشور است. آمارها نشان می‌دهند در ۷ ماه گذشته، واردات کشور به میزان زیادی از صادرات پیشی گرفته

و منجر به کسری ۷ میلیارد دلاری در تراز تجاری شده است. با توجه به شرایط خاص کشور، انتظار می‌رود کسری تراز تجاری از این رقم نیز فراتر رود.

مادامی که صادرات نفتی کاهش پیدا کند، کسری تراز تجاری بیشتر می‌شود و می‌تواند تامین مالی واردات را با مشکل مواجه کند و در ماه‌های آینده باعث التهاب بیشتر در بازار ارز شود.

اما آیا راه‌حلی وجود دارد که دولت بتواند قدری از التهاب ارزی پیش رو کم کند؟ واقعیت قضیه این است که بدون حل و فصل تحریم‌ها چشم‌اندازی برای توقف شوک‌های ارزی وجود ندارد؛ اما اگر این ابرعامل، کنار گذاشته شود، آن‌وقت احتمالاً می‌شود با مدیریت تقاضای ارز قدری از التهاب موجود را کم کرد.

چالش‌های ارزی ایران شامل نوسانات شدید نرخ ارز، کمبود ارز، و تأثیرات تحریم‌ها بر بازار ارز است. این مسائل منجر به تورم، مشکلات برای بازرگانان و مردم عادی و همچنین چالش‌هایی برای تأمین کالاهای اساسی شده است.

• نوسانات نرخ ارز:

افزایش ناگهانی قیمت ارز و بی‌ثباتی در بازار ارز از جمله چالش‌های اساسی است که به تورم و کاهش قدرت خرید مردم منجر می‌شود.

• کمبود ارز:

محدودیت در دسترسی به ارز، به ویژه ارزهای خارجی، برای واردات کالاهای و خدمات، به ویژه کالاهای اساسی، مشکلاتی را ایجاد کرده است.

• تحریم‌ها:

تحریم‌های اقتصادی اعمال شده علیه ایران، دسترسی به منابع ارزی را محدود کرده و بر صادرات و واردات کشور تأثیر منفی گذاشته است.

• تخصیص ارز ترجیحی:

سیاست تخصیص ارز ترجیحی با نرخ پایین‌تر برای کالاهای اساسی، اگرچه در ابتدا برای کنترل قیمت‌ها انجام شده، اما در عمل با چالش‌هایی مانند رانت و فساد و همچنین عدم کارایی در کنترل تورم مواجه بوده است.

در ادامه به بررسی کارشناسی طرح مقاوم سازی نظام ارزی می‌پردازیم و همچنین به رویکردهای اجرایی و توصیه‌های سیاستی آن و همچنین نظام ارزی کشور پرداخته ایم.

بررسی طرح مقاوم سازی نظام ارزی و توصیه های سیاستی

فصل اول: حساب ارزی

- ✓ این فصل در ۶ ماده و ۶ تبصره تدوین شده است.
- ✓ در این فصل به افتتاح حساب و صدور کارت ارزی و شیوه رفتار با این موضوع تدوین شده است.
- ✓ قبل از تصویب، ابلاغ و اجرای این فصل پیشنهاد می گردد قانونگذار یک برنامه چند رسانه ای را در رسانه های مختلف با موضوع آموزش و رفتار اقتصادی مردم بمنظور جلوگیری از خطاهای متعدد و مکرر با این نوع سیاست پخش و فرهنگ سازی کند. که در این طرح هیچ توجهی به این بخش از اقتصاد در بین آحاد جامعه اشاره نشده است.
- ✓ یا اینکه قانونگذار بجای مجوز به آحاد مردم در خصوص افتتاح حساب ارزی؛ شرایط کارگزاری های بورسی را بمنظور افتتاح حساب کارگزاری در نظر داشته باشد تا از شرایط اولیه این سیاست آشنایی داشته باشند.
- ✓ موضوع مهم دیگری که باید لحاظ گردد عدم موازی کاری مأموریت بانک ها با صرافی هاست که نباید به فراموشی سپرده شود چون این بحث یک اختلاف نظر اجرایی و سیاستی در سیاست های بانکی و بخش عرضه و تقاضای پول ایجاد می کند و می تواند زمینه ایجاد رانت و فساد در بخش نظام پولی باشد. اما زنجیره وار کردن فرآیندهای اداری و اجرایی بین مردم، بانکها و صراف ها این چالش را تا حدودی رفع نموده و می تواند مثل فرآیند ثبت سفارش در سامانه جامع تجارت به صورت غیرحضوری در چند مرحله احراز هویت صورت بگیرد و مراحل بعدی با همکاری بانک و صرافی ادامه پیدا کند.
- ✓ در تبصره ۲ ماده ۱ قانونگذار سود سپرده ۴ درصد را با چه فرمول و اصولی تعریف کرده است؟ آیا پایه پولی بر اساس ارز را در نظر گرفته است؟ یا تغییرات این عدد را در الگوی عرضه و تقاضای کل اقتصاد لحاظ نموده است؟
- ✓ با عنایت به چالش ها و آسیب های مطرح شده در دو بخش قبلی گزارش؛ قانونگذار بدون توجه به کمبود منابع ارزی و موجودیت منابع و زیرساخت نظام ارزی به تدوین این طرح پرداخته است.
- ✓ با توجه به این موارد و رعایت این نکات می توان بیان کرد؛ یکی از محورهای کلیدی طرح مقاوم سازی نظام ارزی، به رسمیت شناختن بازار آزاد ارز است. این دیدگاه، برخلاف رویکردهای سنتی که گاه با انکار واقعیت های بازار، سیاستگذاری را به ورطه ناکارآمدی می کشاند، بر پذیرش حقیقت موجود تأکید دارد. این رویکرد، سیاستگذاران را قادر می سازد با تحلیل دقیق عرضه و تقاضای ارز در این بازار، ابزارهای مناسب برای مدیریت آن طراحی کنند. برای مثال، می توان با ایجاد کانال های شفاف برای تأمین نیازهای ارزی، از فعالیتهای غیررسمی و قاچاق ارز کاست. این اقدام، نه تنها به کاهش التهابات بازار کمک می کند، بلکه اعتماد عمومی به سیاست های ارزی را تقویت خواهد کرد.

فصل دوم: بهبود تراز تجاری

- ✓ این فصل در ۳ ماده و ۲ تبصره تدوین شده است.
- ✓ در ابتدا سوال از قانونگذار این است؛ تعریف از «فهرست سفید» در ماده ۷ چیست؟
- ✓ سوال دوم؛ فهرست سفید براساس چه فرآیندی تعریف و تبیین و مشخص خواهد شد؟
- ✓ سوال سوم؛ آیا ارتباط مستقیم متقاضی با مجری قانون زمینه ساز فساد سازمانی نمی تواند باشد؟
- ✓ برای پاسخ به این سوالات پیشنهاد می گردد که؛ قانونگذار به عنوان مثال سامانه مدیریت ریسک فساد وزارت امور اقتصادی و دارایی یک سامانه خودکار طراحی و تبیین نماید تا خود متقاضیان با بارگزاری مدارک درخواستی و ملزومات توسط آن سامانه رتبه بندی و امتیازدهی را انجام دهد و در نهایت فهرست سفید در کمیته ای متشکل از نمایندگان دستگاه های اجرایی و مرتبط با این طرح تشکیل و معرفی گردند.
- ✓ پیشنهاد می شود در ماده ۸؛ قانونگذار امکان صادرات را در یک فضای b2b ای خود دستگاه های مرتبط با طرح، طراحی نمایند و بدلیل دسترسی که دارند امکان شفافیت صادراتی را افزایش داده و همچنین رصد کامل در این بخش داشته باشند که محصولات ایرانی با چه قیمتی، در چه بازار هدفی و در چه جایگاهی مورد معامله قرار می گیرد و چه رتبه ای را در شاخص های رقابت پذیری می تواند ایجاد نماید.
- ✓ همچنین شایان ذکر است؛ در بند ۴ ماده ۸ و ماده ۹ فروش ریالی ارز به بانک مرکزی و همچنین مشوق های صادراتی؛ با ایجاد سقف و میزان صادرات هدف صورت بگیرد و با رعایت چارچوب تعریف شده و افزایش میزان هدف صادراتی؛ افزایش سقف و برخی خدمات در حساب تشویق صورت بگیرد.
- ✓ با در نظر داشتن نکات و رویکردهای ارائه شده می توان بیان کرد که مبنای دوم طرح، بر واقعیت امیدوارکننده تراز مثبت ارزی کشورمان استوار است. ایران مان، به لطف منابع طبیعی، صادرات غیرنفتی رو به رشد و توانمندی های تجاری، از نظر ورودی و خروجی ارز در وضعیت مطلوبی قرار دارد، با این حال گاه شاهد کمبود ارز در بازار داخلی هستیم؛ مشکلی که ریشه در ناکارآمدی های مدیریتی و نبود ابزارهای مناسب برای تنظیم گری دارد. طرح مقاوم سازی نظام ارزی، با پیشنهاد ابزارهایی مانند مشوق های ارزی و حساب های پس انداز ارزی، به دنبال رفع این نارسایی هاست.

فصل سوم: مبارزه با قاچاق

- ✓ این فصل در ۳ ماده و ۱ تبصره تدوین شده است.
- ✓ در خصوص مفاد این فصل شایان ذکر است که؛ در اقتصاد ایران برخی از تجار، بازرگانان، واسطه گران و کارگزاران میزان سود و حق کارگزاری خود را بدلیل حجم بالای سود و حق کارگزاری و همچنین برای فرار از مالیات قانونی و همچنین عدم ردپای خود در اقتصاد؛ به صورت رمز ارز دریافت می کنند که هیچ فضای رصدی برای این نوع افراد

سودجو و بی تعهد در نظر گرفته نشده است و همچنین برخی از تولیدکنندگان محصولات تولیدی خود را به صورت رمز ارز به در بازار داخلی یا خارجی به فروش می رسانند که خارج از چارچوب نظام اقتصادی و مالی کشور بوده و همچنین برای فرار از پولشویی و معاملات بدون مدارک این رفتار را انجام می دهند. بدین منظور شایسته است که قانونگذار برای این موضوع و چالش که بخش اعظمی از معاملات خاص را شامل می شود یک رویکرد اجرایی و نظارتی طراحی و تدوین نماید.

✓ در صورتی که قانونگذار نکات ارائه شده را در نظر داشته باشد می تواند از جامعیت نسبی برخوردار باشد، اما مشکل اصلی در اجرای نادرست آن نهفته است. قاچاق ارز، نه تنها منابع ارزی کشور را به تاراج می برد، بلکه به بی ثباتی بازار و کاهش اعتماد عمومی دامن می زند. طرح مقاوم سازی نظام ارزی، با تأکید بر اجرای دقیق تر قوانین و رفع خلأهای موجود، به دنبال ایجاد چارچوبی منسجم برای مقابله با این پدیده است.

✓ برای مثال، تقویت نظارت بر تراکنش های ارزی، ایجاد سامانه های رصد جریان ارز و اعمال مجازات های بازدارنده برای متخلفان، می تواند از حجم قاچاق ارز بکاهد. همچنین هماهنگی بین نهادهای مسئول، از بانک مرکزی گرفته تا قوه قضائیه، در اجرای این قوانین حیاتی است. بدون این هماهنگی، هرگونه قانونگذاری، حتی اگر روی کاغذ بی نقص باشد، در عمل به نتیجه نخواهد رسید.

فصل چهارم: سیاست ارزی

✓ این فصل در ۳ ماده و ۱ تبصره تدوین شده است.

✓ وقتی چند نرخ برای ارز داریم چه اتفاقی می افتد؟ ارز هم مثل همه کالاها، از قاعده عرضه و تقاضا تبعیت می کند. یعنی زمانی که عرضه آن افزایش پیدا کند، قیمت آن کاهش پیدا می کند و زمانی که عرضه آن کاهش پیدا کند، قیمت آن افزایش می یابد.

✓ وقتی دولت با هدف کاهش آسیب پذیری اقشار کم برخوردار، نظام چند نرخ تعریف می کند و به برخی کالاها ارز ترجیحی اختصاص می دهد، قطعاً تقاضا برای ارز ارزان تر افزایش می یابد. در این شرایط، متقاضی ارز ارزان تر، دست به دامان سیاستمداران ذی نفوذ می شود تا ارز ترجیحی بیشتری بگیرد و در این مسیر حاضر است بخشی از رانتی را که قرار است به دست بیاورد با سیاستمدار شریک شود. به این ترتیب فسادهای بزرگ نظیر چای دشب شکل می گیرد که پای مقامات زیادی به پرونده آن باز شده است.

✓ این سیاست همچنین منجر به شکل گیری فسادهای بزرگ در تجارت می شود. در حال حاضر یکی از مسائل در زمینه تجارت خارجی، کم اظهاری صادرات و بیش اظهاری واردات به دلیل اختلاف قابل توجه نرخ حواله و نرخ دلار بازار آزاد

است. وجود شکاف بین نرخ دلار آزاد و نرخ‌های دولتی به قدری جذاب است که تقاضا برای دریافت ارز ترجیحی را در سطح بالایی حفظ می‌کند.

✓ تا زمانی که صادرات کالاها سودآور نباشد و همچنین اختلاف نرخ حواله و بازار آزاد در سطح بالایی باشد، انگیزه صادرکنندگان کاهش می‌یابد که یا به کاهش صادرات و در نتیجه ارزآوری کمتر به کشور منجر می‌شود یا فعالان تجاری به دنبال راه‌های دیگری از جمله قاچاق یا دور زدن قوانین می‌روند.

✓ به‌طور کلی چندنرخ بودن ارز زمینه فساد و رانت در کشور را ایجاد می‌کند. این یک واقعیت است که وقتی تفاوت بین قیمت ارز برای واردات به وجود می‌آید، میزان درخواست ارز از درخواست قیمت واقعی بیشتر می‌شود که به این پدیده بیش‌اظهاری یا **over invoice** می‌گویند.

✓ در این شرایط، افراد و شرکت‌ها با ارائه فاکتور با قیمت غیرواقعی زمینه دریافت ارز به نرخ رسمی را در خارج از کشور برای خود فراهم می‌آورند و سپس ارزهای مازاد بر ارزش واقعی کالا را در بازار آزاد ارز به فروش می‌رسانند و به این شکل منابع مالی جدیدی برای خود فراهم می‌آورند. حتی ممکن است بخشی از ارزی که دریافت شده است، اصلاً صرف واردات نشود.

✓ تا اینجا درباره زیان‌های چندنرخ بودن ارز در سمت تقاضا گفتیم؛ اما این سیاست آثار زیان‌باری در سمت عرضه هم دارد. وقتی قیمت ارز صادراتی از قیمت بازار پایین‌تر باشد، اولین اتفاقی که می‌افتد این است که صادرات رقابتی نیست. معمولاً افراد محصولات خود را با قیمت ارز واقعی محاسبه می‌کنند و می‌فروشند؛ اما صادرکننده نمی‌تواند کالا را با قیمت واقعی بخرد؛ اما با قیمت غیرواقعی در سیستم‌های طراحی شده دولتی (نیما) عرضه کند.

✓ دوم اینکه پدیده چند نرخ بودن ارز باعث می‌شود که تعداد صادرکنندگان مصنوعی و غیرواقعی در بازار افزایش پیدا کند. صادرکنندگان قالبی معمولاً با کارت‌های یک‌بار مصرف کالا صادر می‌کنند و ارز را هم به کشور بر نمی‌گردانند.

✓ سومین عارضه این است که صادرکنندگان مصنوعی باعث می‌شوند قیمت کالای ایرانی در بازارهای جهانی افت کند. وقتی هرکس می‌تواند کالا را به هر قیمتی صادر کند و ارز را هم وارد کشور نکند، برایش صرفه دارد که با قیمت‌های پایین‌تر هم کالا را بفروشد؛ چون تعهدی هم ندارد که ارز را برگرداند و این موضوع هم باعث می‌شود که عرضه ارز کاهش پیدا کند.

✓ چهارمین نکته این است که خیلی از کالاهای ایرانی دیگر قابل صادرات نیستند؛ چون امکان رقابت در بازارهای جهانی را از دست داده‌اند.

✓ به هر حال به دلایلی که برشمردیم، با چند نرخى کردن ارز میزان عرضه آن کاهش پیدا مى کند، عرضه کنندگان واقعی انگیزه خود را برای عرضه از دست مى دهند، تقاضا برای ارز ترجیحى افزایش پیدا مى کند و در نهایت، قیمت هم بالا مى رود.

فصل پنجم: حمایت از تولید و اطلاع رسانی

- ✓ این فصل در ۳ ماده و ۱ تبصره تدوین شده است.
- ✓ در خصوص ماده ۱۶ به چه نکته کاربردی و کلیدی مى توان اشاره کرد؛ منابع مالی ارزی حجیم و بالای اشخاص حقیقی و حقوقی ایرانی تبارى که تمایل به بازگشت منابع خود از خارج از کشور مى باشند به شرطى که مدارک و پشتوانه درست KYC را از نظام بانكى و مالی بین المللى دریافت نموده اند و همچنین براساس نظام مالی و پولی کشور مى توانند در راستای طرح های اقتصادى، تولیدى و زیربنایى مورد بهره بردارى قرار گیرند؛ توسط بانک مرکزى، سازمان پولشوى، سازمان سرمایه گذارى و کمک های فنى و اقتصادى ایران، بانک عامل و نهادهای امنیتی و حفاظتى شناسایى گردد و در یک کمیته اى با عنوان «منابع سرگردان مالی بین المللى ایرانیان» بررسى و تصمیم گیرى گردد تا با ارائه رویکرد اجرائى از این بازگشت این منابع در حوزه های مختلف کشور بهره بردارى گردد.
- ✓ در خصوص ماده ۱۷ باید عنوان کرد که؛ در خصوص قیمت گذارى حتما باید شاخص های رقابت پذیری صنعتى و همچنین اصول ۱۲ گانه تسهیل فضای کسب و کار لحاظ گردد.
- ✓ در خصوص ماده ۱۸؛ پیشنهادات فصل اول را مى توان به صورت مجدانه و گسترده تعریف و تبیین نمود.

جمع بندى

طرح مقاوم سازی نظام ارزی، مى تواند گامى بلند در مسیر ساماندهی یکى از حساس ترین بخش های اقتصاد کشورمان باشد. این طرح، با تکیه بر سه مبنای کلیدی - به رسمیت شناختن بازار آزاد، بهره گیری از تراز مثبت ارزی و اصلاح خلأهای قانونی - مى تواند نظام ارزی کشور را به سوى ثبات و پایداری هدایت کند، اما موفقیت این طرح، تنها به کیفیت طراحی آن بستگى ندارد، اجرای دقیق، هماهنگی بین نهادها و جلب اعتماد عمومى، از الزامات غیرقابل اجتناب آن هستند. اقتصاد کشورمان، با همه چالش هایش، از ظرفیت های بی نظیری برخوردار است. منابع طبیعى، نیروی انسانی جوان و موقعیت جغرافیایى راهبردى، همگى بستر مناسبی برای رشد و توسعه فراهم مى کنند. طرح مقاوم سازی نظام ارزی، اگر با دقت و تعهد اجرا شود، مى تواند این ظرفیت ها را به فعلیت برساند و آینده ای روشن برای اقتصاد کشور رقم بزند. اکنون، زمان آن است که با عزمی ملی و نگاهی علمى، گامى استوار در این مسیر برداریم.

جمهوری اسلامی ایران
مجلس شورای اسلامی

دوره دوازدهم - سال اول

شماره ثبت ۲۹۴

عادی

طرح مقاوم سازی نظام ارزی

کمیسیون های ارجاعی

اقتصادی	اصلی:
-	فرعی:

معاونت قوانین

عنوان طرح: طرح مقاوم سازی نظام ارزی

فصل اول ؛ حساب ارزی

ماده ۱ - بانک مرکزی موظف است حداکثر یکماه پس از ابلاغ این قانون امکان افتتاح حساب ارزی و صدور کارت ارزی را برای کلیه متقاضیان فراهم و تسهیل نماید بگونه ای که کلیه عملیات های ارزی مجاز مندرج در «ماده ۴» این قانون از طریق کارت و حساب های ارزی مزبور مقدور باشد.

تبصره ۱ - کارتهای ارزی باید بگونه ای طراحی شوند که قابلیت عملیات ارزی از جمله واریز و برداشت و انتقال - بصورت اسکناس و حواله - ارزهای مورد تایید بانک مرکزی را به تفکیک داشته باشند.

تبصره ۲ - حساب های ارزی، بعنوان حساب سپرده بوده و سود آن با نرخ حداقل ۴ درصد بصورت روز شمار در بازه های سه ماهه محاسبه و به صورت ارزی در حساب ها اعمال می گردد.

تبصره ۳ - در صورت درخواست متقاضی برای برداشت از حساب جهت مصارف مندرج در مواد این قانون، بانک عامل مجاز به پرداخت ریالی، با هر نرخ تسعیر، بدون رضایت متقاضی نمی باشد و پرداخت ها باید صرفا به صورت ارزی صورت پذیرد.

ماده ۲ - شرایط افتتاح حساب ارزی، سود سپرده و نحوه محاسبه، نرخ شکست، کارمزد عملیات بانکی، اسکناس ها و حوالجات مجاز و سایر موارد بر اساس آیین نامه مصوب شورای پول و اعتبار تعیین می گردد.

ماده ۳ - بانکها تنها عاملیت افتتاح حساب را دارند و بازگشت اصل و سود سپرده ها به شکل ارزی توسط بانک مرکزی تضمین می شود. اگر مشتری در هر زمانی تمایل به بستن حساب ارزی خود داشته باشد، بانکها باید از محل منابع خود اصل و سود سپرده را با رعایت مفاد این قانون به صورت اسکناس ارزی به مشتری پرداخت کرده و سپس ارز پرداختی را از اداره بین الملل بانک مرکزی دریافت می کنند.

ماده ۴ - امکان کلیه عملیات مجاز ارزی از جمله؛ دریافت ارز مسافرتی، خرید و دریافت کالا و خدمات از سایت های معتبر خارجی، حواله برای دانشجویان ایرانی مقیم خارج، واردات کالاها و محصولات مجاز، دریافت دارو و خدمات پزشکی وسایر مصارف و خدمات مصوب و مندرج در فهرست سفید در سقف مقرر در قوانین مربوطه، از طریق کارت و حساب ارزی مقدور می باشد.

تبصره ۱- بانک مرکزی موظف است به منظور تسهیل در تبادلات ارزی مجاز امکان دریافت و پرداخت ارز بصورت اسکناس را از طریق دستگاه های خود پرداز و درگاه های الکترونیکی بویژه در مبادی خروجی و ورودی کشور فراهم سازد.

ماده ۵ - امکان خرید ارز به هر میزان، از بانک ها و صرافی های مجاز از طریق انتقال به کارت ارزی مجاز می باشد. تحویل اسکناس به متقاضیان فقط در محدوده قوانین مربوطه و دستورالعمل های بانک مرکزی می باشد.

تبصره ۱- کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی می توانند با هر مبداء و به هر میزان ارز (بصورت اسکناس) را از طریق شعب منتخب بانکهای عامل، دستگاه های خود پرداز ارزی و یا صرافی های مجاز به حساب های ارزی خود یا دیگران منتقل نمایند و مشمول ماده ۲ مکرر قانون مبارزه با قاچاق ارز و کالا و اصلاحات بعدی آن نمی شوند.

تبصره ۲- صرافی های مجاز می توانند به هر میزان نسبت به خرید و فروش ارز بر اساس قوانین ابلاغی بانک مرکزی اقدام نمایند. دارندگان ارز می توانند نسبت به انتقال ارز به حاب ارزی خود یا دیگران و یا دریافت وجه ریالی آن از طریق انتقال به حباب ریالی خود یا دیگران اقدام نمایند.

ماده ۶- حداکثر سه ماه پس از ابلاغ این قانون، نگهداری و خرید و فروش ارز بصورت اسکناس، خارج از مفاد این قانون، ممنوع بوده و مشمول مجازات های مندرج در قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز (با اصلاحات سال ۱۴۰۰) می گردد.

فصل دوم؛ بهبود تراز ارزی

ماده ۷ - بانک مرکزی موظف است با همکاری سایر وزارتخانه ها و دستگاه های مرتبط فهرست کالاها و خدمات مجاز برای دریافت و اختصاص ارز را تحت عنوان « فهرست سفید » در ابتدای هر سال شمسی اعلام نمایند. اختصاص ارز به جز موارد مندرج در فهرست سفید، غیر قانونی و مشمول مجازات های مصرح در قانون مبارزه با قاچاق ارز و کالا (با اصلاحات ۱۴۰۰) می گردد.

ماده ۸ - بانک مرکزی موظف است به منظور افزایش منابع ارزی و تسهیل صادرات خرد، محصولات کشاورزی و صنایع دستی توسط اشخاص حقیقی و حقوقی غیر دولتی اقدامات زیر را انجام دهد؛

۱ - نسبت به اعتبار سنجی متقاضیان بر اساس اموال و دارایی ها اعم از عین، منفعت، طلب و حقوق مالی، اموال منقول و غیر منقول، اموال مادی و غیر مادی مانند واحدهای مسکونی یا تجاری شهری و روستایی،

ماشین آلات و تجهیزات تولیدی، فلزات گرانبها، اوراق بهادار، سپرده های ارزی، نشان تجاری، مالکیت های فکری، موجودی انبار و یار موارد اقدام نموده، بر اساس آن نسبت به اخذ تعهدات ارزی تسهیل نماید.

تبصره - بانک مرکزی مجاز است اعتبار سنجی را بصورت مستقیم یا توسط بانک های عامل و یا از طریق موسسات اعتبار سنجی به انجام رساند. زمان مورد نیاز برای ایفای تعهدات ارزی، متناسب با نوع محصول، فرایند بازاریابی و فروش و سایر موانع موجود، تعیین گردد.

2- امکان صادرات چمدانی برای محصولات خاص کشاورزی، سنگ های قیمتی، فرش و صنایع دستی را تا سقف ۳۰ هزار دلار برای هر نفر فراهم نماید.

3- امکان انتقال ارز حاصل از صادرات (اسکناس یا حواله) به کارت ارزی خود و یا تهاتر با وارد کنندگان کالاها و خدمات مندرج در فهرست سفید فراهم می باشد.

4- فروش ریالی ارز به بانک مرکزی ، بانک های عامل و صرافی ها بر اساس قیمت تعیین شده در این قانون می باشد.

ماده ۸ - شرکت های دولتی، بیمه ها، بانک ها و موسسات غیر انتفاعی وابسته به دولت و شرکت های زیر مجموعه موکلف اند نسبت به انجام تعهدات ارزی و بازگشت ارز به کشور طبق قوانین بانک مرکزی اقدام نمایند. عدم بازگشت ارز در زمان مقرر و نگهداری ارز توسط تراستی ها مصداق تخلفات مندرج در قانون مبارزه با قاچاق کالا و ارز شده و علاوه بر مجازات های مندرج در آن، مدیر و هیات مدیره دستگاه مربوطه، مشمول مجازات انفصال از خدمات دولتی و اشتغال در شرکت های صدر این ماده می گردند.

ماده ۹ - کلیه صادرکنندگان غیر دولتی در قبال انجام تعهد ارزی در زمان مقرر مشمول دریافت مشوق های ارزی به ازای هر واحد ارز می گردند که بصورت ریالی و حداکثر ظرف یکماه پس از انجام تعهدات ارزی، از سوی بانک مرکزی پرداخت می گردد.

تبصره - مبلغ و میزان مشوق ارزی به ازای هر دلار توسط بانک مرکزی تعیین و در ابتدای سال اعلام می گردد و بایستی بگونه ای تعیین گردد تا جذابیت لازم را داشته و تاخیر در بازگشت ارز را توجیه نپذیر نماید.

فصل سوم؛ مبارزه با قاچاق

ماده ۱۰ - مبادله و خرید و فروش رمز ارز ها با شرایط زیر مجاز است و در غیر اینصورت قاچاق ارز محسوب شده و مشمول قوانین مربوطه از جمله قانون مبارزه با قاچاق ارز و کالا می گردد؛

1- خرید رمز ارز منحصر از طریق صرافی های منتخب و از طریق کارت ارزی مقدور است و خرید مستقیم با اسکناس ممنوع می باشد.

2- فروش رمز ارز از طریق صرافی های منتخب صورت پذیرد و ارز حاصل از فروش رمز ارز از طریق صرافی به کارت ارزی فروشنده منتقل می گردد. تبدیل ارز به ریال مطابق مواد این قانون است.

3- خریدار رمز ارز به میزان ارز پرداختی مشمول ایفای تعهدات ارزی با حداکثر یک سال زمان می گردد و بایستی ارز را به کارت ارزی بازگرداند. خرید مجدد رمز ارز ممنوعیتی ندارد.

4- کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که پیش از ابلاغ این قانون اقدام به خرید رمز ارزهای خارجی نموده اند مجاز به فروش رمز ارز از طریق صرافی های منتخب بوده و ارز حاصل به کارت ارزی منتقل می گردد.

ماده ۱۱- هر گونه خروج ارز یا اختصاص ارز به کالاها و خدمات خارج از فهرست سفید در حکم قاچاق ارز بوده و متهم به بازگرداندن ارز به میزان تا ۴ برابر و حبس و ابطال کارت بازرگانی و ممنوعیت هر گونه فعالیت اقتصادی به مدت ده سال محکوم می گردد.

تبصره : در صورتی که ارز مشمول این ماده بیش از ۵ میلیون دلار یا معادل آن باشد، شخص حقیقی یا حقوقی مشمول اخلال در نظام اقتصادی کشور می گردد.

ماده ۱۲- نیروی انتظامی و دستگاه های امنیتی مکلفند نسبت به برخورد با عوامل غیر مجاز که به خرید و فروش اسکناس اقدام می کنند با شدت برخورد نمایند . قوه قضاییه مکلف است در شهرهای با جمعیت بیش از ۵۰۰ هزار نفر شعبه های ویژه ای برای رسیدگی به اتهامات ارزی تشکیل دهد.

فصل چهارم؛ سیاست ارزی

ماده ۱۳- به منظور کاهش اثرات نوسانات ارزی بر اقتصاد کشور و مقابله با اقدامات خارجی، سیاست ارزی کشور با هدف حفظ ارزش پول ملی، < ثبات بخشی هوشمند ارز > تعیین می گردد.

تبصره ۱- مسولیت تعیین و اعلام قیمت ارز (خرید و فروش) با بانک مرکزی است. کلیه تبادلات ارزی، تبدیل نرخ ارز و خرید ارز توسط اشخاص حقیقی و حقوقی از طریق کارت های ارزی یا دریافت حواله ، نرخ تسعیر ارز حاصل از صادرات نفت، میعانات گازی و فراورده های نفتی، محاسبه قیمت تولیدات معدنی و صنعتی، محاسبه ترازنامه شرکت های بورسی، تسویه مطالبات صندوق توسعه ملی و سایر حساب های رسمی دولت، بانک ها و بانک مرکزی بر اساس این نرخ محاسبه می گردد.

ماده ۱۴- دولت مکلف است کلیه منابع ارزی خود را از طریق صرافی های مجاز و بانک های منتخب با نرخ رسمی عرضه نماید و در مقابل، دستگاه ها و سازمان هایی که به نحوی از بودجه عمومی استفاده می کنند، نیازهای ارزی خود را به جز موارد مصرح در قانون بودجه از طریق صرافی ها و بانک های منتخب و با نرخ رسمی تامین نمایند.

ماده ۱۵ - کالاهای اساسی و مواد اولیه و سایر کالاها و تجهیزاتی که بر اساس قوانین مربوطه و یا قانون بودجه کشور مشمول یارانه می باشند، یارانه شان بصورت ریالی محاسبه و پرداخت می گردد و تخصیص ارز با قیمتی مغایر با نرخ رسمی ممنوع می باشد و مصداق تضییع بیت المال می باشد.

فصل پنجم؛ حمایت از تولید و اطلاع رسانی

ماده ۱۶- دولت مکلف است برای طرح های تولیدی و زیربنایی مصوب شورای اقتصاد از محل منابع ارزی و صندوق توسعه، تسهیلات ارزی ارزان قیمت اعطا نماید. بازگشت این تسهیلات صرفا بصورت ارزی می باشد. نرخ تسهیلات ارزی توسط شورای اقتصاد تعیین می گردد.

ماده ۱۷- قیمت گذاری محصولات و کالاهای تولید داخل و به طور خاص مواد اولیه از جمله کالاهای عرضه شده در بورس کالا بر اساس همسان سازی صرف با نرخ آن محصولات در بازارهای بین المللی ممنوع است و قیمت کالاها و محصولات بر اساس هزینه صورت گرفته، رعایت سود منطقی و منطبق بر عرضه و تقاضا در یک بازه مشخص و با رعایت اصل رقابت پذیری توسط شورای رقابت و نهاد های متولی تعیین می گردد.

ماده ۱۸ - دولت و بویژه بانک مرکزی مکلفند به جهت کاهش انتظارات تورمی و بر اساس اصول مردمی سازی اقتصاد، طی جلسات متعدد با فعالان اقتصادی و نیز صاحبان تریبون و افراد شاخص و تاثیر گذار و نیز از طریق برنامه های رسانه ای پیش از عملیاتی شدن مواد این قانون و اعمال سیاست های ارزی مندرج در این قانون، ابعاد مختلف و آثار قانون و سیاست ثبات بخشی هوشمند ارزی برای جامعه تشریح نمایند. برای این امر شورایی زیر نظر وزارت اقتصاد و با همکاری وزارت ارشاد، صدا و سیما و سایر دستگاه های ذیربط تشکیل می گردد.